

IV. Zrcadlo Maudrosti sw. Czrhy.

Od

W á c l a w a H a n k y.

(Čieno we shromáždění filologické sekci dne 28. čerwna 1843.)

B a j k y C y r i l l o w y.

Zrcadlo Maudrosti swateho Czrhy Biskuppa, w gehożto podobensfwijch wsfelité Maudrosti Zrcadlo se swijtj sfiastně se potzjtná.

Dřewořzba: Mudre s otewřenau knihau stoje čte. Pod ním:

§ Prage abs Nicolao Sinitore hntur.

Knihá ta, z kteréž posud jen několik listůw známo bylo (wiz Dobrowského Gesch. d. böh. Sprache u. älterer Literatur str. 295. i Jungmannowu historii české literatury IV. n. 35. str. 87.) drží w sobě 164 listy w malém formátě 8ky bezestran a bez kustosů, a w celé mimo čárku, kteréž se za kommu i za znamení rozdělení užíwá, žádného jiného znameni prawopisného není, neboť před welikau literau a na konci wždy jen prázdné místo pro punkt zůstaweno jest. Běží pak knihá tato od *A* (kteréž poněwadž titulem počíná wtyštěno není) až do *X*, a w archu *A*, jakož i w archu *V* jest jen po šesti listech, w ostatních prawidelně po osmi. W tomto posud jediném exempláři jest bohuzel dwanácté listůw wytrženo, a sice 4. 5. 16. 18. 24. 52. 55. 60. 88. a 135tý, 156 i 157, a škoda, že při všemožném wynasazení oněch několika listů, o nichž Dobrowský w swé Historii českého jazyka a starší literatury str. 296 zmiňuje, dopídití se nemohu; snad to jsau práwě ty zde wytrhané listy.

Na druhém listu jest připis, jež zde pro wzácnost knihy celý položíme:

Pociwema a nabożnemu knězy Janowi Konfowi Saray v matky Boží na luży Mikulasa konač z Hodisškowa Službu wzkušuge Napomenul sy mne s nemalú žádostj kněze Jene mily Abych knižežy swateho Czrhy Biskuppa kterež zrcadlo Maudrosti a gisnie práwie slowu z Latinské rzetzi w nášs przirozený obrátie yazyk, pro oberzny wsfedh milowniškow Slowanského welmi sŷyrotze rozblášeného yazyku, wšytek též y pnaprawenijsie vlasti wtyškna ztemnostj a sprachu na swietlo wynesl Já y twé a gisnie chwalitebné žádostj, y potrebnosti vlasti niškeraž

sluffne zpierziti se nemoha to seu pokudž hrubost przirozenij dopustila vztinil Zrcadlo to obráz tiw ač snad neprzewrátiw tobie za dar oddáwám kterýžto przyteli odpýtele przátelsky přýgma omýlenije neb poblúzenye wzhopni gšiny wšlydni náchylnij a hotowij pamatúy prošým Źeb u gštie mnohé stydkosti kterýmž wieku tohoto Smrtedlnij oplýwány porządne shlédneš A proti nim braň neb flastir hned tu nagdesš Gedineš obtižešno nebuď často se do něho wzhledati a gineš k tomu welmi zmazané a zčerněné chzešli powinnost swú vyplniti, przýšne napominati Źeb gštrie křozbyš práwie w tomto spatřil zrcadle, každú posłkewnu dusše shlédne a wodáu Maudrostij ge smyge, setze a zabladij Ona gest sama kteraž Neumělost Pýcha Lakomstwije a Nemijernost, a ti kterýmž tuto Biskup swatý boynge z prostřed smrtedlných daleko zapuditi vnij kteražto stydkosti Koty, neswornost, walku a tak zahubenije wlasti przinášegij Ona také Látku Swornost Pokóy a tak prospiech a zbohatsenije gije wwozuge Pokoy prawim wšem náz rodóm wšlech wiekúo wždytzky náždostiwieyššij, ná pač Czechom nynij pycháu rozduťým nays náwistnieyššij Czechoz nitz gineho neposobij nežli neumělost Pýcha Lakomstwije a nemijernost Protož tehdy prwnije tyto knižhy tu prwnij nelufflost totiž Neumělost porážegij Druhé Pýchu druhú stydkost Třetij šelnu nenasřzenú Lakomstwij a čtvrté Neumělost čtvrtú škodliwú wassen ruffi kterýmžto stydkostmi náyhoreššijmi, náyhoreššij w wlasti naššije giž wietzy zrošly Kteréž Bůh wyboený náwiewiššij na turky gnena swěho neprzátely zapude, mezzy námi Poznánij Pokoru zdišnost a Smijernost z swe milosti a tak Swornost Látku Pokóy etč rozmnožyti rač O tehdy milý Jene mage teď braň pohorowie, ššeliny hrozné yačo druhý Hercules wdatně tepa a morduge Láškú Swornost a pokoy pro nayspokoyněyššyho a náylakawieyššyho boha spolu s towaryššy s swými wšly motzy zaššawage dobre se méy A žet tyčám odpust Źeb to sám na modlitbách každý den náwiewiššijmu Bohu řziníš. Opier se dobre méy A kterač piečný sy do tohoto se zrcadla wzhledna poznáš.

§. Przedmluwa swatého Czrhy Biskupa na Zrcadlo Maudrosti potzináše.

Podlee Arystotelesšowa smyslu w Pohádkách geho Ačby se kóli przýklady pri naučenij radowali wššični w piššimich mrawnych toť se wššak wietze libij že wzděláwanije mrawúo yačžo obrazem zmalowane podobensštwimi powlowně se okazuge Pro to že przirozených zwijřzat mras wúo a wlastnostij wietzy, yačžo z žywých obrazúo lidššého žywota powaha przýklad bérze Źeb wššetřken swiet žčeredlný gest vničnim, a rozumý Maudrosti plně gšni wššetřky wietzy Protož synu naysmiléyššij przýkladná mladosti twé náučenije mrawná Kromu wčednitze vztiněná Mistrynij takto odpowiedela Pročéž gest bratie milý napsáno od Šsalomúna Wšlyššě múdry múdrost múdréžššij bude, gediné že múdrosti neníe počtu Protož se wždytzky musymy vřiti, a w poslednijch hodiš nách dna múdrosti žádostiwiešij wyhledáwati Źebot konetz opatenosti múdrost gest A protož čijé gije bližššij smy, njm wiewiššij chřiwostij k obchřzenij gij žádostiwieyššij s przirozenijm biežny Źeb šyla hýbanije przirozeného nakontzy iačžo šylšeyššij gerč A když se rač starostij obřiežuge, parzenij zšřtřany rozumu se obwošřzuge řhodnět owššem gest Abychom myšli šaud k wčenij wiewiššij pečy przšložyli Źeb když zde žywi gšny nišdy w řemž štawu nezúoššawamy Protož gestliže neprošpiřwamy hned hynemy Źeb tak býti widijmy w přyrozených wietzech řagisše šluntze když wietze neyde wreatšugeše ahnedše den wimenššuge když nerošše Čéž když se w weliký ne.řtabuge hned se nachyluge k štarosti bieš wiečú Protož dokudby na řřetze byl wždytzky se vě, a nišdy

se nedomnijwáy aby dosti bylo Neb gestližeby stál wzpriet postupugefs Žádneho zagisté z wodúo nassich szadu ale sprzedu toliko przirozenij nesložylo Abychom w Cztnostných skuttých ne wzpriet postupugice ale wzdytzky przedse gdúrze rostli. Neb wjitzte smyslúw sprzedu položeno gest Kutze a nohy To powiedewssy odeslla.

Pak jdau bajky, a každá má na ten čas dosti pěknau dřewořezbu schwálně pro ni řezanau, na listu 93 nachází se monogramm.

Na listě 164 počíná se Registrum na obrácené stránce a na listě 167 též na obrácené straně Závěrka těmito slowy:

Š. Mikalás Konáč k Čtenárzy.

Žeby Nemělost Pýcha Lakomstwije a Nemijernost čtyrzy wassnie Smrteďným nam a Wlasti obywanije a žywnosti nassij, náystkodiwiéyssij byly, máš tuto Czechu milý čtyřmi knihami swateho Czby Biskupa slawného Slowanského yazyku milowniřka práwého, pod podobenswtijm, duowtrpnie duowodně a dostatečně neginať nežli w przetřistem zrtzadle k patzenij položeno Neb yadž wčenie z něhož poznánije a Múdrost pochodij w Wlasti nassij przestalo Nez umělost gi osobiwssy gi nezprawuge, ale zahubuge Neb bez Swietla múdrosti, den notžy wčinen býwá Ža tú druhá hrozná wassnie w patách biežij Pýchá totiž wsseržka wiekú wssedh kralowstwije ku pádu prziwozugitzy, a wlast osedlawá Lakomstwij pať Krokodýlowým žranijm nenasytzeném tať gi pohltalo, odralo a zlúpilo že tzožby na něm bylo y gitby pohltilo Cztwrtá nez meňe Wlasti škodliwa Nemijernost, tu se w mnohotwárnem odewu, wymysleném počtmu a napogi, a abych pagednú rzekl wnetřistných wtratach y przí wselitých nassých Czechúw wietzech, tať welmi rozmoħla, aby netoliko nitz čyniti, ale snad y nitz smysliti bez té wassnie nemohli. Tím čtyřem hrozným náystkodiwiéyssým šelmám milowniře wlasti swé české a toho yazyku slowutného chtzessli odolati, dotohoto zrtzadla se nemesský wzhlednúti a giné tiemi hánebnostimi zšeredněneť k temuž napomenúti Tu gístie budessli pilně do něho patřziti, y wlasti postřwry y swé pijchy shledness, tu lékařstwije náydeť Múdrostij Pokorú Ždiřnostij a Mijernostij ozdobený Pořoy Lářku Čednotu Řzád a Swornost w wlasti obmýřleti Spráwediwost zastáwati budess Měyž se dobre, milugitžy pořoy, miluy

Na poslední stránce:

Regiae Majestatis cū gracia et Privilegio

Dřewořezba: znať Konáčiw nad štitem N. F. s řafnochy dvě ruce džj dwa tiřkariřké baljky; před štitem šlogj štatný zbrognoš s helepartnau, pod tjm: Š. Nicolaus finitor de Žodiliřow In Maiori Praga hisce typis excussit Anno ecclvxxvi^o.

Na posledním listě připsána jest tato píseň:

Budemli hubiczko swogi,	Pán Bůh.	Rozlauči-li nás smrt na čas,	W nebi.
Kdo nás w té milosti spogi?		Kde se potom shledáme zas?	
Ráči-li nás Bůh spogiti,	Smrt?	Mám wíru, naděgi, lásku,	(Na zemi.)
Kdo nás může rozlaučiti?		Tu kladu za přední částku.	

Lásky za řadnau wěc nedám,
S ni se Bohdá w nebi shledám. (Amen.)

O spisowateli těchto bajek mnohé dohádky vznikly: Corderius, kterýž je z Corvinského rukopisu Widenské knihovny dworské 1630 vydal, zůstával w pochybnosti, zdaž je Cyrillu Jeruzalemskému aneb Cyrillu Alexandrinskému přivlastniti má. Balbín, kterýž je přede dvěma věky w staroslowanském jazyku (mělť zajisté říci w staročeském) widěl *), připisuje je sw. Cyrillu Thessalonickému, Apoštolu slowanskému; to samé opakuje později i Horný, jmenuje řeč tu ale českoslowanskau. **) Též Adry rozprawau swau o Cyrillu, kteráž w Millinově encyklopedickém magazinu vyšla, bajky ty sw. Apoštolu slowanskému wydobyti se snažil. ***) Ale každý saudný čtenář přečta rozprawu tu přizná, že jen na Balbínových nepodstatných základech založena jest. Již Josef Desbillons důwodně twrdí, že bajky ty půwodně w latinském jazyku a ne w řeckém psány byly ****), ale prawého spisowatele objewil nám náš hlubocesaudný Dobrowský w Cyrillu Quidenonském z latinského rukopisu Pražské universitní bibliotheky, kdež ještě neporušený nápis i zawírku jeho 1779 četl, kterauž později scriptor Zimmermann jakož to w mnohých rukopisech udělal, pořezal. †)

*) Prior (Cyrillus) elegantissimos Apologos Graecā linguā scripsit. A Cyrillo hosce Apologos conscriptos esse, dubitari vix potest, cum constet jam ante ducentos et amplius annos editos apud nos esse vetere Slavorum linguā, bujus sancti Apostoli nomine reperiuntur hodieque in veteribus Bohemiae bibliothecis ac nominatim in Crumloviensi nostra vetustissima exemplaria manuscripta; inde probabile redditur, Graece a S. Cyrillo primum librum esse conscriptum, ut Graeca phrasis ostendit, deinde vel ab ipso Cyrillo, vel alio quopiam ex veneratione S. Viri in Slavorum idioma translatum, ut imaginem quandam sui Apostoli et tam suavis ac foelicis ingenij, Slavorum posteritas haberet. *Epit. hist. L. I. p. 9.*

**) Simile tamen quid, sed in manuscripto suis Boëmis longè citiùs, videlicet ante A. C. 869 praestitit S. Cyrillus apologos elegantissimos linguā Boëmo-Slavicā componens, qui apud nos jam ante annos ducentos et ultra sunt editi, hodieque in vetustis Boëmiae bibliothecis ac nominatim Crumloviensi Soc. Jesu vetustissima manuscripta sub nomine S. Cyrilli reperiiri dicuntur. Quos si in manus meas pervenire contigerit, publici juris conabor facere pro veneratione Sancti nostri Apostoli, et eruditionis incremento, praesertim cum jam etiam latinitate donati à quodam de societate Jesu dicantur et Vienna in Bibliotheca Caesarea reperiuntur. *Přisloví česká Franc. Andr. Horny Pr. 1705. p. 5.*

***) Magasin encyclopédique ou journal des sciences, des lettres et des arts rédigé par *A. L. Millin*. Année 1806 Tome II. Učený Ebert w swém Bibliographisches Lexikon praví: »Vgl. Abhandlung über Cyrillus p. 1755 uwedeného Magazinu, wo erwiesen wird, dass nicht der Bischof Cyrill von Basel, sondern Cyrillus aus Thessalonich, Apostel der Slaven, Verfasser dieser ursprünglich griechisch geschriebenen Fabeln sei.« p. 432.

****) Fr. Jos. Terrassa Desbillons *Fabulae Aesopicae*. Manheimi 1768. »Sub sancti Cyrilli nomine apologos morales edidit Balthasar Corderius Vienna Austriae, anno 1630. Nunquam illos, nisi hoc ipso latino sermone plane barbaro, qui exhibetur, scriptos fuisse existimo. Auctor eorum ineptus non vixisse nisi post saeculum decimum secundum videtur.«

†) Postawime zde nadpis i zawírku tu; slova w zăworkách uwedená jsau wyřezana, signatura knihovní jest YI. 3. »Incipit libe[r primus Quadrupar]titi editus a cirillo epo Alias gwidenon laureato poeta *Semper disce et i ext'mis Sapiencie magis stude.*» »Explicit liber quadripartiti editus a Cirillo Epo alias [gwidenon laureato poeta ffinit^o anno dñi m^o cccc^o lx^o ij^o ff. iij^o añ Greg^oij.« Guidone jest městečko w krajíně Capitana aneb Lucera w Neapolsku. Jiný rukopis w též knihowně na pergameně w 4ce Signatury YI. 2., w němžto na desce nasledující nápis stojí: »Cyrilli (alias Sycinderini Poetae laurcati) Apologorum libri 4 a folio 1 usq; ad fol 55 versum. Tištěná wydání knihy té jsau: *Cyrillus. Speculum sapientiae beati Cirilli episcopi, alias quadripartitus apologeticus vocatus* bez místa i let (Arg. Eggensteyn) w malém listu goth. lit. 42 listů po 40 i 41 řádcích bez Sign. Custosu i stran. Jiné wydání bez m. i l. (Bas Wensler, w listu goth. lit. bez Sign. Cust. i stran 61 listů

Staré české přeložení knihy této, kteréž Balbín w Krumlovské knihowně widěl, chowá se nyní w universitětní knihowně; jestiž na papíře w 4ce pod názvem: »*Knihy Cztwerohranne*« také »*Cztwerohranecz*« i »*Cztwerohranacz*«, a my zde kladem na ukázkú slohu nejen z tištěného, ježto zcela jiné a sice horší než staré rukopisné přeložení obsahuje, ale i z rukopisu: předmluwu i některé wýtahy neobyčejnějších slow i průpowědí s připojením, pokudž toho potřeba, latinského půwodního textu.

První předmluwa z rukopisného Čtwerohranáče.

Prwne předmluwa na cztwerohranacz poczina sie na tak rzecene knihy aue maria grâ.

Tyto knihy slowu neb sluti mohu Cztwerohranacz cztysz cznosti hlawnich totiz oparnosti welikomyslnosti Sprawedlnosti a Skrownosti A ktomu cztysz hrzychuow Cztyszem tiem cznostem protiwnym jako neopatrnosti neb blaznowstwie o pyše a o lakomstwie a o neskrownosti neb yakoz duom bywa zdielan na cztysz hrana neb na cztysz vhlý wšak žiwot czlowieka cznostneho ma zdielan bity tiemi trzmi cznostny Bily a protoz tyto knihy diele se na cztysz Strany jako na cztysz hrana neb vhlý, weprwni stranie, totiz w prwnich kniehach, rozgima skladatel »O opatrnosti a rozlicznycli obyčezgich gegie a ktomu y o hrzichu opatrnosti protiwné« totiz o blaznowstwie w druhych o welikemyslnosti A o obyčezgich te cznosti A k tomu o pyše welikomyslnosti Protiwne y o gegich podporach, w trzietieh opprawedlnosti, a hrzychu gie protiwné totiz o lakomstwie, w cztwrtých a skrownosti A o neskrownosti A tak wazy kterak ma bity wzdielan, žiwot czlowieka, cznostného, Sporazeniem hrzychow gim protiwnym A ma obyčezgik skladatel tiechto knieh, ze nayprw klade Bazê yakoby dwie weczy ninye rozmluwali mezy sebu, kterež w tom rozmluwani wkazugy obyčezge te cznosti neb one sweho prirozenie, wnitrznost swu, a wašni swu a tho pak, jako z niekakeho milowanie wkazugie obyčezge te cznosti neb one toho hrzichu neb onoho neb yakoz die wswe przedmluwie wešken swiet gest nam Škola totiz nauczenie a tak Bohecius w swyech kniehach O wtiešeni mudrosti Rozliczne hrzychy prirownawa rozlicznym zwirzatom podle tiech zwierzat prirozenie, a obyčezgow, die ze lakomecz rowna se wlku lapawé lštiwy lišče chytre, wtrhacz psu stiekawemu A kusawé Neczysty swini, kteraz sie w blatie kale, A zase czisté^o ruozzy nebo lilium pokorneho wazy, klade tehdy basnie, wtéšenie a potom k pospiešenstwie wedle one rzeczy Aut pdesse wolunt aut delecture poete Neb prospicci chtie, neb wtiešiti basniczy neb basni skladatele A tak mudry wseczki mozz sobie k prospiechu przy wazy A zase nemudry k urazu Cztiz tehdy tyto kniehy jako mudry, A nalezness v nich wzitek weliky, jako w trni ruozz czistu a pieknu wzryeš a w plewie zrno wyteczne nalezněš

po 31 řádcích. Třetí bez m. i let (AV. Sorg?) w listu goth. w dwaú slaupcích se sign. po 40 řádcích. Čtvrté (při němž i S. Bernardi Speculum bez m. i l. (w Němcích okolo 1475) w 4ce goth. 127 listů po 26 řádcích bez sign. cust. i stran. Páté Col. Corn. de Zyrihsec bez let w 8ce. Šesté: Cyrilli apologi morales ex antiquo ms. cod. nunc primum editi (neznalť těch pětú prwních) per Bths. Corderianum Viennae Austriae 1630. w 12ce. W Přeložení německém: »Spiegel der wysheit, durch kurzweylige Fabeln vil schöner sittlicher vnd Christlicher lere angebende vss dem latin vertutscht Bas. Ad. Petri 1520. Augsp. 1571. i 1574. w 4ce.

wšak z basni cznosti wyberzeš A gimi jako krasnu sukni, se odiegeš a cznostny budeš odwrcha od sebe wšeczky hrzichy cznostem protiwna a tak rady Bohecius wšem, rzka odwatte se od hrzychow wezmete cznosti nasse k prawe nadziegi mysli swe pozdwilniete proseb swych na wysokost, bohu podayte, neb gest wam welika vlozzena potreba, lecz se chczete vczinity niewieducz neb czozzkoli czinite To wšeczko czinite przed oczima tohoto sudeze, kteryz wšeczko widy To w poslednich kniehach nakonczy O vtiešenie mudrosti.

Druhá předmluwa z rukopisného Čtverohranáče.

Podle rozumu arystotileše w pohadkach ge^o aczkoli wšichni ktoz se vczy rady przyklady slyše Tot wšak wuczenie mravnem wicze liby kdez dielanie mrawuow jako obrazy malowanymi w podobenstwie wiczy neb přirownany, wiczy znenahla se vkazuge proto neb Sprzirozenych zwierzat obiczeiow a zwlaštnosti wiczy, jako z ziwychy obrazuow czlowiecziego ziwota spuosoba przyklat berze, neb weškem swiet tento wydomy, gest Škola totiz nauczenie, a rozumuow mudrosti, plni gsu wšeczky wiczy, protoz synu muoy najmileiši, nauczenie k mladosti twe marna, kterak z našy chudoby neigdu, Ale zpramenuow neb studnicze mistruow, teku, tobie tuto psati, zadagieze spomoczy milosty bozy Tak tobie widame aby srozumiel snadniege nauczil se lehcziege, okusyl chutniege, pamatowal pewniege, skrze basni wnicka-kom podobenstwie Ale ze, prwniegišim čtyrmi cznostmi totiz opatrnosti welikomyslnoštny Sprawedlnosti a skrownosti praweho ziwota czlowieczie^o zdielanie zawiera se a zaklada se Tot gsu ty čtyry cznosti, to cztverohranate zdielanie stanku bozziho a cztwero dobre neboli zbozie Jobowo, y to take kterez gest nabuzzardan zkazyl w dobity Geruzalema chram mudrosti zed, niesta, znamenagieze, moczy Syen neb palacz kralowni spravsti Adomy Geruzalemske pokoy skrownosti z nichzto čtyr cznosti muz opatrnosti rziedi neb gedna sie sam k sobie aby w protiwnich wiczech nepadl a w skrownosti aby wštiešti nebyl niekek Ale yakozto sprawedlnosti prawie cznie bliznie^o Tak opatrnost vmie wywolity dobre a zwrczy zle A yakoz sprawedlnost czinie dobrze Tak skrownost waruge se zleho ale pak welikomysly twrdy neb vstanowuge se rzad wnitrznich cznosti z toho tehdy wychody aby zagiste Čtyr welikych hrzychow wešken klopot wywraczen byl To gsu zagiste ti čtyrzy hrzychowe blaznostwie a pycha kterizz welikomysly, a pokorze gsu protiwnie, neb kdez neny pokory tut welikomysl blazniwa smlost gest Tak lakomstwie a neskrownost Tot gsu zagiste ty čtyrzy hrzychowe kteriz dobre neboli zbozie Jobowa rozlapawagy neb Sabey Blast Blaznowstwie pobrawše Woli opatrnosti Caldey pychy pobrawše woli opatrnosti welblud bludy welikomyslnoštni ohen smilstwie spaliw owezie czistoty a wichr neboli wietr ryclileho a sylneho lakomstwie padl na duom ktez gsu kwešene byli desatero prikazanie sprawedlnost skorzen wywratiwše Tot gsu zagiste ty čtyrzy ostrzye a vkrutnie rohowe, kteriz podle prorocztwie zacharyša, rozptyleli gsu zydowske a yzrahelske dobre neboli to zbozie Judowo To cztwero kterez podle Johele proroka bez nasyczenie zzralo gest totizz husenka blaznowstwie kobylka letagieze pichy chraust wešken wietr nenasyczene^o lakomstwie protoz na cztwero rozdielelym dielem tuto puoigdem nayprw powedem rozum proti nemudrosti Druhe proti pyše potom

proti lakomstwie akonecznie proti neskrownosti abychem tak skalu pana našeho Gezu xpa krysta, Cztwero hrzychuow kralowstwie na tom slupie &c. &c. nabuchodonorowie skrze sen widienie porrazily amen.

Příklady z tištěného, w nichž místo prostého českého *d* i prostého *z* složena *žd* tak jako w starosłowanském přicházejí. *)

Slyše Veho že Woko wiječkem ohražděno bylo, ostrým žahadlem záwisti bodeno sutzy Przyrozenije rzeklo Y pročs tak hbitých wiječek obranú woko ohrazdilo, mne pak sy nahého odewšud nechalo.

Wšak sy posazeno w hlubotze a kostij y hrtanem odewšud ohrazděno Wně pak luzerna žywota gest woko a proto se opatrně hbitú kožytzy ohrazdúge. hlawu swrchu a po-bočne yatrâ kroticími křidly ohrazdilo přirozei Otwěřými owšě očima spij zagic. Vpewni gi rohy, nebt gest tiemi ohrazdilo přirozenije wola.

Proti pýchagitzým z mnoho przátel gimíž se ohrazdúgij k zlému.

Sedmi rzadúo zuby Ryba ohrazděna.

Ale wšak srdtzy naihoršýmu nedostáwati se má przýstroge (instrumentum) tak ohraž-deného.

Bieda ktož se z dobreho k zlému vtzinku ohrazdúge.

Ale zakrita forma blštij se swietlegij.

Já se bodlaaky ohrazdúgi zewnitř, abych w bytu byl bezpečen.

Swatyně božij mnohým odewšud oděwem se zahraždúge Slyšellis Mrawentzowu radu danú krtu morskemu.

Jistotnět nynij widijm žes počat pod planetami patzenij blštijtzyého a narozen. Mysš odpowiedielá Krtu. tmaú wšak samú se ohrazdúge.

nepřátelským swietla zastiježenijm se zahraždúgeš.

Krásá zagisté kwietu pieknost gest tiela Pieknostij owšem podstaty blštij se

Když marneeho chwalenije žýžnijs wijenij (wání)

W upokogeném yasnu blštijtzyého powietřiz swietlostij.

a zewnitř ohrazdiw krtičeneé wočy, sweé nahoty toliko chudobu widel.

Kterak dobrze gistie Morzsky krt žádostij gehu tiela

Plénnijku gey neprátelsky honijtzyému, odpowiediel.

wostrostij hroznym rzadem složených zubuo a pazurú wzteklostij seohraždúgeš.

wrchowištie milostiwosti dobrodinije zahraždúgete, swietlý woheň lásky zhašúgete.

*) Že bratr Konáčůw kupec w Polsku býwal, jest známo, tam snad s Rusiny se seznámil to *žd* z knilá cirkewnich sobě oblíbil. W předmluwě k Juditě 1546 prawí Konáč mezi jiným: »Němcy také tjem swým drsnatým šwandrowným yazykem kteraké Hystorye spisugij wědijme. Co pak Polácy činij, giž netoliko prosté rozprávky spisugij, ale rykny mįjrnými Thereucia a Plauta swým tjem hrubým a neohebným Glagolem tisknau.

Neznámější slova z tištěného.

Przed *lichú* a *zhýralú* se postavil, — *subdolosa*.

ale hned *yakžs* *gim nawictřel* ne bez mého *podiwenij* zmizelo — *ad odorem*.

Ktomu Lew *opatřně vškrnuwšy* se rzekl — *prudentialiter subridens*.

prawá *milost* zewnitř *bode*, *chrácholij* wnitř — *duleescit*.

Ale *hamištnaá* *milost* *blštij* se — *fictus amor nitet*.

Hranostage *pošwrn* se *warugitzýho*.

Pozdwižený *pychú* *Pštros* když *pieškami* *wstupil* *nahoru*.

Tak *miozk* *náymilejšíj* w *kostech* se *tagil*, a *zraku* *perlu* *krupnú* *pod* *sedmi* *sukňemi* *Búoh* *skryl* — *et visus gemam grandineam Deus sub septem tunicarum emispheriis collaeauit*.

Proez na *bijedného* tak *wkrutniš* — *quid tam in miserú seuis?*

wkrot *wzteklost* *przestan* *wkrutniť* — *desine seuire*.

Tehdy *Liška* *pouškrnuwšy* se *řekla* — *tunc vulpis subridens dixit*.

Ano y *lučýstie* *tzim* se *wijetze* *ohybuge*, *tijem* *prúoze* *wystrzeluge* — *quanto magis curuatur tanto et validius emittit ietum*.

Když se *spolu* *potkali*, *pohrdage* *Mezkem* *chlubil* se *Konipas* *žeby* *od* *lepšýho* *ottze* *zplozen* *byl* — *burdo*.

Nebt to *sú* *przistrog* *vmienije* *instrumenta*.

O *Krokodyllowi* a *Šediperowi*. *Seophilus* *est* *quaedam* *avis* *paruula* *peraeutissimum* *rostrum* *habens* *et* *dicitur* a *strophos* *graece* *quod* *est* *deceptio* *latine*.

Neb *ačkoli* *plod* se *gednijm* *zmijžděným* *kochanijm* *potzijná*, — *quamquam enim fetus una instantanea delectatione concipitur*.

Kterýmž se *mrzutú* *chlipůstij* *klazniš* — (*snad místo blázníš*) — *qua momentanea dulcedine coitus furore libidinis insanis*.

Wijemť *gistie* *wjê* *že* *milostij* *plodu* *něsy* *weden* *ale* *kochanijm* *chlipné* *lijbosti* *kwapnie* se *pošetijugeš*. — *Scio certe scio quod generationis amore non duceris, sed delectationis veneree rapidine ventilaris*.

Konec poslední bajky z rukopisu a latinská závěrka jeho.

Czoz *wieeze* *welmie* *gest* *weliky* *blazen* *to* *ktoz* *gse* *sam* *kochaným* *skazy* *a* *tiè* *blazniwie* *cziniz* *cziniz* *gse* *smrtdelniegi* *straty* *a* *to* *powiediewši* *hrdliezka* *y* *pogila* *gse* *gest*, *tot* *konecz* *naymileyšy* *przetyly*.

A *tak* *gest* *konecz* *stwerohraeaeze* *ete*. *Non* *meum* *est* *inter* *woss* *tátos* *kópôe* *lites*.

Quid *plura* *Stultissimus* *quippe* *est* *qui* *delectabiliter* *se* *destruit* *et* *tanto* *dementius* *quanto* *letalius* *quis* *se* *perdit* *Et* *his* *digestis* *quieuit*.

Explicit *Quadripartitus* *Apologiticus* *Anno* *domini* *ete*.

Neznámější slova z rukopisu.

A pravil se wiece chwaliti weselu turyňku nežli starostmi a peczliwostmi smutny palacz — et dixit plus probari ridens tugurium quam curis deditam et solitudinibus tristem aulam. dobrodiniem však umienie napraviteolneho przirozenie darného nedostane se — beneficium tamen ars refectiva non deerit nature liberalis.

tiem zagisté mnie sem a zadnemu k lupezi mily Czerne perzi oswiecuje mne perzi nitze chudiczka a chaterny wotzasek vbezpečuge — ea nimirum meus sum, et nemini in predam dilectus Nigra penna illustrat me, pluma paupercula ditat, et spreta caudula tutat.

iakož se blaznowie domnijwaš — ut stolidè opinaris.

pod wodnotelnym brzemenem wyštieptala Liška nedužetzy k naprawenij zdrawije lekarstwiye y lekarze hledala — sub ydropisis onere squalida vulpes languens reparande sanitatis medicinam et medicum inquirebat.

woškomrdiela Liška, aby se tuěnostij pooprawila, do hoine Špižyerny tiesnau naležšy dijeru wešla — mutilenta wlpes ut se ipsam pinguedine resarciret in pingue celarium stricto reperto foramine introivit.

a tak tzož gineho tobie bude tiela telmatost (pro tielnatost) gedine horzke rmutzenie — et sic quid aliud tibi erit carnis crassities nisi amara turbatio.

tehdy zagistee swietlé potupy a zamutku štiastnym lekarstwijm opatrnosti otzi se wopitzy nawratiwše kdyz porozumiela zuorziwego pana gednak hniewu gednak lakomstwije yata služyti — tunc quidem luce confusionis ac tribulationis fellite antidoto prudentie oculis Simee restitutis cum perciperet durioris patroni nunc ire nunc auaritie captiuatam se seruire.

když se gest po žywnosti pratze swe Wčela brala, mistrowstwijm tkage pawuk swee lsti syetky letzal A když gest ona podleě něho šla, hned rzekl kdež milaa čado starostliwu burzkau, tak odpotziwanij nemilugitzy, czely den harczugitzy biehaš a obletugeš — sui laboris ad studium api pergenti arte texens aranea sue fraudis reciaculum tendens cum coram se illa transiret mox inquit Quo quidem querula tempestate tam quietis impatiens tota die vaga discurrens et circuis.

yakeby bijednosti bylo vkrutniti neprzatel'sky a hltawie žywu byti — quante calamitatis sit. seuire hostiliter ac rapaciter viuere.

protož tehdy nesti gho k prospiechu a k vžytku wšech przeslatkee brzymě Cztnosti gest mi a burzywa swoboda k zadawie jednoho kazdeho služebnost hanebnosti gest tobie — ferre igitur iugum in profectū omnium suavissimum onus virtutis est mihi Et tempestuosa libertas in preiudicium singulorum seruitus viciositatis est tibi.

newidijm kdebych se skryla, giž nalezena od neprätelskeho ptactwa, prasku doydu — non video ubi condar Jam visa ab inimicantibus auibis confundar.

y pročež bratrze mily sam s sebe strzewa sučeš ne pro tve Ale on Ty pak swa proč — ut quid frater mi tam temetipsum tempestantis euisceras pro non tuo At ille Tu autem te quid.

taut, neprzemožený, swobodny, bohaty, pokoiny, przeubezpečeny y ginych dobrych wiecey nestradatel ale wladarz, hoynosti dobroty gegij, w dobrich wietzech darnych sebe sa-

meho wylewam — ea munitus liber, diues, quietus, tutissimus et ceterorum bonorum non cupitor ymmo possessor exundantia bonitatis ipsius in bonis munalibus me ipsum effundo.

smrdedlnieyšij zagiste Źadosti gest ged, kterýž se twarznostij zdijlnosti przykrywa Neb tujem wijetze hanebnost škodliwa gest, čijm se wijtze plaštie zdanije tztnostij lže Powijnat tehdy nehñewayž se, že négsy daržitel ale kupetz hltawy, nez'delitel ale prodawatel A tak sa Źadnym obyčegem négsy Darny zagiste — letalius quippe cupiditatis est virus quod liberalitatis specie tegitur Tanto enim amplius nociuum vitium est quanto magis apparentie pallio se virtutem mentitur. Dicam igitur ni turberis quod non es efusor sed mercator rapidus, non donator sed venditor, non largitor sed campsor seruus igitur cupiditatis cū sis nequam es liberalis Liberalis namque etc.

A tak z drahosti vtzinè sa špatny swètlè tâwybywaš dobrým winny, vrozenostij špatniš.

Dobřes mluwila yako zemè, zatemñenym blaznowstwijm držennostij wyprahlu, Źadostij vstawičnè Źyzñegitzy — bene loquuta es sicut terra obscura dementia tenacitate arida cupiditate perpetue sitibunda.

Tež prawa milost bez kòtze gest nebo laska nikda newypada — similiter autem verus amor est sine fine caritas autem nunquam excedit.

když wzešle Slùtze naprwnijè počatku wychodu, przehoynee wyliwšy swietlo, tmu odewšad zbytedlnych mijst hned zahnalò, nrakota hned na ně kuknala — cum exortus sol in primo principio orientis copiosissima fusa luce tenebram undique habitalis plene emisperio mox fugassit Caligo deorsum sic eidem conquesta est.

ktož brzo dawa dwakrat dawa — quis cito dat bis donat.

hle giž gste we wšetzkú rez newdèčnosti vhodili — ecce jam quidem in totam rubiginem impegistis.

O Trulante bijedny a dobrowolñe bijednosti poddany poñewadž se tak mnoho libij tobie hubenstwije y pročež s štidlakè Sikulským do naplñene bijedau se neuwržeš Ethenske petzy — o insensate miser et sponte calamitati subiectus Si tantum tibi placent angustie ut quid ergo cum Enipedocle Siculo te non Etlne refertam miseria projicis in fornacem.

notznijm mrazè a dennijm wedrem ony hnutyim ráunè ođene a spolu se ochrañugitze — nocturno gelu et diurno caumate illis spisso vellere coopertis at mutuo se fouentibus.

a protož že tebe w wrupnem Źywotie dawno nepržitelem przeukrutnym mèl — vnde quia te in rigida vita dudum hostem acerrimum habuit.

Nebot wtrpnost (*sic* pro urupnost) tiela gest možnost tztnosti — rigor enim carnis est valitudo virtutis.

zloržečena buď takowa tučnost zklazñugitzy smysl — maledicta sit talis pinguedo stupefactiua sensus. zmèžduge smysly — contundat sensus.